

הכרה במרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון כאוניברסיטה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י ם ,

בהמשך להחלטת הממשלה מס' 3579 מתאריך 2.5.2005, ובשים לב להחלטת מלי"ג יו"ש מיום 17.7.2012, הממשלה קובעת כי היא רואה חשיבות לאומית בהסבת המרכז האוניברסיטאי יו"ש באריאל לאוניברסיטה ומנחה לנקוט בפעולות הדרושות לצורך קבלת החלטה בדבר אישור החלטת מלי"ג יו"ש. וזאת בכפוף לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה.

דברי הסבר

רקע כללי

החלטת הממשלה מס' 3579 מיום 2.5.2005 קבעה, כי היא "רואה חשיבות לאומית בהסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל לאוניברסיטה, כמנוף לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה באזור".

בעקבות החלטת הממשלה, התבקשה חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה באשר לזהות הגוף אשר ראוי להכריע בסוגיית הסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון לאוניברסיטה. בהתאם לכך, בתאריך 10.8.2005, קבע המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (חקיקה) דאז, עו"ד יהושע שופמן, כי "הסמכות להחליט בנושא היא של המועצה להשכלה גבוהה יהודה ושומרון שתדון בעניין לאחר קבלת חוות דעתה של הועדה לתכנון ותקצוב...".

בהמשך לכך, בתאריך 11.10.2005, הוקמה ועדת הערכה לבחינת הפעילות האקדמית במוסד, אשר הורכבה מפרופסורים בעלי שם מתחומי מדע שונים מ-6 אוניברסיטאות המחקר בישראל:

1. פרופ' עמוס אלטשולר, יו"ר הוועדה, יו"ר מל"ג יו"ש, לשעבר דקן הפקולטה למדעי הטבע, **אוניברסיטת בן גוריון**.
2. פרופ' ישראל אומן – חתן פרס נובל לכלכלה, חתן פרס ישראל. חבר האקדמיה הישראלית למדעים, **האוניברסיטה העברית**.
3. פרופ' מאיר וילצ'יק – חתן פרס וולף ופרס ישראל למדעי החיים. חבר האקדמיה הישראלית למדעים, **מכון ויצמן**.
4. פרופ' דוד חסון – לשעבר סגן נשיא למחקר ולפיתוח ודקן הפקולטה להנדסה כימית, **הטכניון**.
5. פרופ' יובל נאמן (ז"ל), חתן פרס ישראל במדעים מדויקים, **אוניברסיטת תל-אביב**.
6. פרופ' דניאל שפרבר – חתן פרס ישראל במדעי היהדות, **אוניברסיטת בר אילן**.

ועדה זו בחנה את הנושא במשך למעלה מחצי שנה, והמליצה לתת למוסד הכרה זמנית כאוניברסיטה לשלוש שנים ולכנותו בתקופת ביניים זו בשם "מרכז אוניברסיטאי". בנוסף, המליצה ועדת ההערכה המליצה על מספר תנאי סף אשר רק לאחר התקיימם תיכנס לתוקף "הכרה הזמנית" של המוסד כאוניברסיטה, וכמו-כן קבעה יעדים אקדמיים אותם על המרכז האוניברסיטאי להשיג בתוך תקופת "ההכרה הזמנית" כתנאי לסיום התהליך והענקת מעמד מלא וקבוע כאוניברסיטה.

בישיבתה מיום 30.8.2006 דנה מל"ג יו"ש בהמלצות ועדת ההערכה האמורה והחליטה לאמץ את עיקרי המלצותיה, תוך שינוי תקופת ההכרה הזמנית משלוש שנים כפי שהומלץ ע"י ועדת ההערכה לחמש שנים, כדלקמן:

1. לתת למכללה האקדמית יהודה ושומרון הכרה זמנית לחמש שנים כאוניברסיטה.
2. אימוץ הישגים אקדמיים אותם על המכללה לממש כתנאי לכניסה לתוקף של ההכרה הזמנית וכן את היעדים בהם על המוסד לעמוד בתקופת ההכרה הזמנית

כתנאי לקבלת ההכרה קבועה כאוניברסיטה.

3. בתקופת ההכרה הזמנית לא יכונה המוסד כאוניברסיטה כי אם "מרכז אוניברסיטאי" או בדומה.

4. מל"ג יו"ש תהפוך את ההכרה הזמנית להכרה קבועה לאחר שיתקיימו כל הקריטריונים והיעדים האקדמיים המנויים בהמלצות ועדת המעקב.

בהמשך לכך, בתאריך 6.10.2005, התחייב בכתב מ"מ ראש הממשלה ושר האוצר דאז, מר אהוד אולמרט, לות"ת, כי אם וכאשר תאושר תוספת תקציב, בעקבות השלמת המהלך (לאחר 5 שנים), "היא תמומן אך ורק מתוספות תקציביות למערכת ההשכלה הגבוהה ולא מבסיס התקציב הנוכחי".

כמתחייב מהמלצות ועדת ההערכה ומהחלטות מל"ג יו"ש בנדון, בחודש יולי 2007, השלימה המכללה האקדמית יהודה ושומרון את העמידה בתנאי הסף להכרה הזמנית כאוניברסיטה ובהתאם לכך החלה תקופת "ההכרה הזמנית" באישור מל"ג יו"ש תוך שינוי השם ל"מרכז אוניברסיטאי".

בכדי לעקוב אחר העמידה במימוש התנאים והיעדים האקדמיים בהם המרכז האוניברסיטאי צריך לעמוד בתקופת ההכרה הזמנית, מינתה מל"ג יו"ש ועדת מעקב אקדמית בהרכב הבא: פרופ' ישראל אומן מהאוניברסיטה העברית, פרופ' עמוס אלטשולר מאוניברסיטת בן-גוריון (יו"ר), פרופ' מאיר וילצ'יק ממכון ויצמן, פרופ' דוד חסון מהטכניון, פרופ' טוביה מילוא מאוניברסיטת תל-אביב (חלופה לפרופ' נאמן אשר הלך לעולמו) ופרופ' דניאל שפרבר מאוניברסיטת בר-אילן.

בתקופת הממשלה הקודמת עוכב קידום המהלך מטעמים שונים. עם זאת, בתחילת כהונת הממשלה הנוכחית, אישר המפקד הצבאי את הכרה הזמנית במכללת אריאל כמרכז אוניברסיטאי וקבע אף הוא כי תקופת ההכרה הזמנית תסתיים ב- 15.7.2012.

בחודש ינואר 2012, לקראת תום שנות ההכרה הזמנית, הוגש למל"ג יו"ש הדוח המסכם של ועדת המעקב, אשר קבע כדלקמן:

"אנו קובעים פה אחד כי המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון מתפקד כאוניברסיטה לכל דבר ועניין, הוא ראוי להיות אוניברסיטה, ואנו ממליצים למל"ג יו"ש להמיר את ההכרה הזמנית כאוניברסיטה שקיבל המוסד ל-5 שנים, להכרה קבועה כאוניברסיטה בתום 5 שנות ההכרה הזמנית ב-15.7.2012".

הדוח הוגש לוועדה לתכנון ותקצוב בחודש פברואר 2012.

בתאריך 4.7.2012, אחד-עשר ימים לפני תום תקופת ההכרה הזמנית וקבלת ההחלטה בנושא, הוועדה לתכנון ותקצוב חיוותה דעתה, ברוב דעות, כי לעת הזו יש לדחות את ההכרעה בעניין המרכז האוניברסיטאי אריאל עד חודש מאי 2013 וכי בתקופת זמן זו יש לבחון את המבנה הדיכוטומי של מערכת ההשכלה הגבוהה בכללותה.

שר החינוך הבהיר כי הוא אינו שולל את המלצת ות"ת באשר לצורך בבחינה כוללת של מערכת ההשכלה הגבוהה, אך הבהיר כי בחינה כזו ראוי שתיעשה בצורה פרוספקטיבית ולא תחול רטרואקטיבית על המוסד באריאל, לאחר שזה עבר תהליך כדון, בצורה סדורה

ושקופה, אשר נמשך למעלה משבע שנים, והצביע על העובדה כי המלצות ות"ת התקבלה ימים ספורים לפני תום תהליך זה.

בתאריך 15.7.2012 הבהיר שר האוצר במכתב לשר החינוך כי בהנחה שהמרכז האוניברסיטאי באריאל יוכר על-ידי הגורמים המוסמכים כאוניברסיטה, יינתן תקציב תוספתי בתוואי עולה ומדורג. בהמשך לכך, המרכז האוניברסיטאי באריאל הבהיר, כי הוא מוכן להסתפק במתווה התקציבי האמור.

בתאריך 17.7.2012 התכנסה מלי"ג-יו"ש על-מנת לדון בשאלת הסבת המרכז האוניברסיטאי יהודה ושומרון – כאוניברסיטה וקבעה כדלקמן:

1. מלי"ג יו"ש מאמצת את קביעת ועדת המעקב של המועצה להשכלה גבוהה יו"ש, בדבר המרכז האוניברסיטאי אריאל שבשומרון, לפיה היעדים והקריטריונים שהוצבו למרכז האוניברסיטאי אריאל ע"י מלי"ג יו"ש לתקופת ההכרה הזמנית הושגו באופן מלא ואף מעבר לכך.
- מלי"ג יו"ש מקבלת את הקביעה לפיה המרכז האוניברסיטאי באריאל מקיים מחקר ברמה גבוהה, במגוון תחומים, וביניהם תחומים ייחודיים למוסד הזה (יישומיים), בסדרי גודל החולמים אוניברסיטה, תוך הכשרה של תלמידים לתואר שלישי (שכרגע מקבלים תארים באוניברסיטאות הקיימות) והכשרת כח אדם עתידי מחקרי בכלל ולתעשיות עתירות ידע בפרט.
2. מלי"ג יו"ש מאמצת את חוות דעתה של היועצת המשפטית, עו"ד רחל בן-אורי, מיום 15.7.12, בכל הקשור לנושא חובת ההיוועצות בות"ת וההתייחסות להמלצותיה, חו"ד הקובעת, בין היתר, כי מלי"ג יו"ש היא הגוף המוסמך להחליט ביחס למתן הכרה קבועה כאוניברסיטה למרכז האוניברסיטאי באריאל, וזאת לאחר ששמעה את המלצות ות"ת, התייחסה אליהן ונימקה את החלטתה.

החלטה זו זכתה לרוב של 11 תומכים מול 2 מתנגדים ולפיכך הוחלט ליתן הכרה מלאה וקבועה למרכז האוניברסיטאי יהודה ושומרון באריאל – כאוניברסיטה.

על-מנת להשלים את הסבת המרכז האוניברסיטאי באריאל לאוניברסיטה, נדרשת כעת, ע"פ הדין השורר בשטחי יהודה ושומרון, חתימה של המפקד הצבאי באזור, אשר ממתין מצידו להנחיית הדרג המדיני.

חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, קובע בסעיף 9:

"המועצה רשאית להכיר במוסד פלוני כמוסד להשכלה גבוהה על יסוד כללים שנקבעו על ידיה להכרה במוסדות להשכלה גבוהה, או בסוגים מהם, בנוסף לדרישת רמה מדעית נאותה (להלן – מוסד מוכר), ובלבד שכללים אלה לא יגבילו חופש הדעה והמצפון."

מיד לאחר מכן קובע סעיף 10 כי:

"החלטת המועצה להכיר במוסד לפי סעיף 9 טעונה אישור הממשלה."

יחד עם זאת, עקב המצב המשפטי השורר ביהודה ושומרון, נקבע כי בכל הקשור למוסדות

הנמצאים בשטחי יהודה ושומרון, מפקד האזור נכנס בנעלי הממשלה בכל הקשור בסמכויותיה בחוק המל"ג. נוכח זאת, על-מנת להגשים את הרציונל שמאחורי חוק המל"ג, ומכיוון שמדובר בסוגיה מתחום ההשכלה הגבוהה, ראוי שהממשלה היא זו שתדון בעניין.

על יסוד כל הדברים שנכתבו לעיל, על הממשלה מנחה לנקוט בפעולות הדרושות לצורך קבלת החלטה בדבר אישור החלטת מל"ג יו"ש, בכפוף לחוות דעת היועמ"ש.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

אין.

תקציב

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מס' 3579 מיום 2.5.2005.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב.

סיווגים

אחר.

תחום פעולה עיקרי

חברה וכלכלה.

מוגש על ידי שר החינוך

י"ט באלול התשע"ב
06 בספטמבר 2012

מדינת ישראל

משרד החינוך

היועצת המשפטית

מיט אלול תשע"ב

6 ספטמבר, 2012

אל: מזכירות הממשלה

הנדון: הצעת מחליטים בדבר הכרה במרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון - כאוניברסיטה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

החלטת הממשלה מס' 3579 מיום 2.5.2005 קבעה, כי היא "רואה חשיבות לאומית בהסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל לאוניברסיטה, כמנוף לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה באזור".

בהתאם לדין החל באזור יהודה ושומרון, הקים מפקד כוחות צה"ל באזור את המועצה להשכלה גבוהה (יהודה ושומרון) [להלן - מלי"ג - יו"ש]. המועצה רשאית להחליט להכיר במוסד פלוני כמוסד להשכלה גבוהה (וגם כאוניברסיטה) באזור יהודה ושומרון בלבד, והחלטות כאלה טעונות אישור מפקד כוחות צה"ל באזור. הועדה לתכנון ולתקצוב שליד המועצה להשכלה גבוהה בישראל (להלן - ותי"ת) היא בעלת סמכויות זהות ביחס לתכנון ותקצוב מוסדות להשכלה גבוהה בתחומי מדינת ישראל ובאזור יהודה ושומרון.

בשנת 2010 אישר מפקד כוחות צה"ל באזור את החלטת מלי"ג - יו"ש לתת למכללה האקדמית יהודה ושומרון הכרה זמנית כאוניברסיטה ולכנותה בתקופת ביניים זו בשם "מרכז אוניברסיטאי". תוקפה של החלטה בדבר הכרה זמנית נקבע עד לחודש יולי 2012.

ביום 4.7.2012, החליטה ותי"ת, כי לעת הזו יש לדחות את ההכרעה בעניין המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון עד חודש מאי 2013 וכי בתקופת זמן זו יש לבחון את המבנה הדיכוטומי של מערכת ההשכלה הגבוהה בכללותה.

ביום 17.7.2012 התכנסה המועצה להשכלה גבוהה (יהודה ושומרון), וקיבלה החלטה ליתן הכרה קבועה למרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון - כאוניברסיטה.

עוד יצוין כי ביום 15.7.2012 הבהיר שר האוצר בכתב לשר החינוך כי בהנחה שהמרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון יוכר על-ידי הגורמים המוסמכים כאוניברסיטה, יינתן תקציב תוספתי בתוואי עולה ומדורג. בהמשך לכך, המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון הבהיר, כי הוא מוכן להסתפק במתווה התקציבית האמור.

ביום 20/8/12 הוגשה עתירה לבג"ץ התוקפת את החלטת מלי"ג - יו"ש האמורה לעיל.

בהמשך לכל האמור לעיל מבקשת הממשלה להנחות לנקוט בפעולות הדרושות לצורך קבלת החלטה בדבר אישור החלטת מלי"ג - יו"ש, וזאת בכפוף לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה.

מדינת ישראל

משרד החינוך

היועצת המשפטית

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרוןם: אין.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם: אין עמדה במועד כתיבת חוות דעת זו.

עמדת היועצת המשפטית של משרד החינוך:

אין מניעה משפטית כי הממשלה תנחה לנקוט בפעולות הדרושות לצורך קבלת החלטה בדבר אישור החלטת המועצה להשכלה גבוהה (יחודה והשומרון), וזאת בכפוף לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה. יוער כי בעתירה שהוגשה לבג"ץ התוקפת את ההחלטה האמורה, טרם הוגשה תגובת המדינה ואף טרם התקיים דיון בביהמ"ש העליון בעתירה זו.

בברכה,

היועצת המשפטית

העתק: חה"כ גדעון סער, שר החינוך

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 3579 של הממשלה מיום 02.05.2005.

3579. הסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל
לאוניברסיטה

מ ח ל י ט י ם (13 קולות בעד; 7 קולות נגד 11 -
נמנע) :-

(1) הממשלה רואה חשיבות לאומית בהסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל לאוניברסיטה, כמנוף לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה באזור.

(2) להטיל על שרת החינוך התרבות והספורט, בתוקף תפקידה כיו"ר המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג), לפעול לבדיקת אפשרות הסבת המכללה לאוניברסיטה, בתיאום עם המועצה להשכלה גבוהה ו/או מל"ג יו"ש והוועדה לתכנון ולתקצוב, במסגרת סמכויותיהן, תוך התייחסות לבחינת ההיבטים הלאומיים, האקדמיים, התכנוניים, התקציביים והאחרים של הנושא.

(3) שרת החינוך התרבות והספורט תדווח לממשלה בתום 120 יום על ההתקדמות בנושא האמור.

**מתוך החלטות משיבת ות"ת מס' 11 (198) שהתקיימה
בירושלים ביום י"ד בתמוז, תשע"ב – 4.7.2012**

3. ההכרה במרכז האוניברסיטאי יהודה ושומרון באריאל – מסמך מס' 3234.

ע"ב/76 – החלטה:

- א. ההכרה הזמנית שניתנה למרכז האוניברסיטאי אריאל (להלן – המוסד) מסתיימת בתאריך 15.07.2012. ועדה שמינתה מל"ג יו"ש לנושא סיימה תהליך של בדיקה האם המרכז האוניברסיטאי אריאל עומד בקריטריונים שמל"ג יו"ש קבעה באשר להכרה במרכז האוניברסיטאי כאוניברסיטה. הוועדה העבירה דו"ח מסכם. בהתאם לכך, נדרשת ות"ת לחוות את דעתה בטרם תדון מל"ג יו"ש בנושא.
- ב. בשנתיים האחרונות נעשית בות"ת עבודת מטה מקיפה לבחינת מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה, לרבות בסוגיית התאמת המבנה הדיכטומי הקיים במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל במטרה להביאה לדיון בות"ת ובמל"ג.
- ג. במסגרת הסמכות של ות"ת לתכנן ולתקצב מוסדות להשכלה גבוהה גם ביו"ש, עליה להחיל על המרכז האוניברסיטאי באריאל אותם כללים החלים על מוסדות מתוקצבים אחרים. מכאן שמל"ג יו"ש יכולה לדון בבקשות של המרכז האוניברסיטאי באריאל רק לאחר שהיבטים של תכנון ותקצוב של בקשות אלה נדונו במליאת ות"ת, זאת בעיקר על מנת להבטיח תכנון לאומי של מערכת ההשכלה הגבוהה והקצאה מיטבית של המשאבים הלאומיים המוגבלים.
- ד. בבואה לדון ולהחליט בדבר הכרה במוסד כ"אוניברסיטה" ובתמיכה תקציבית להכרה זו, חייבת ות"ת תחילה לבחון את הצורך הלאומי של מערכת ההשכלה הגבוהה בהקמת אוניברסיטה נוספת. ככל שחוות דעתה של ות"ת תקבע כי קיים צורך כאמור, עליה לפעול על פי אמות מידה שוויוניות ועל בסיס קריטריונים רלוונטיים. הואיל והקמת אוניברסיטה הנו נושא מהותי, על ות"ת להקפיד ביישום כללים אלה בבואה לקבל החלטה בנושא זה, ומכאן – שהדיון העקרוני שבנדון מחייב בחינה תכנונית ותקציבית כלל מערכתית. ככל שות"ת תחליט על צורך באוניברסיטה נוספת, המועצה להשכלה גבוהה (ישראל) היא הגוף הרלוונטי לדון ולהחליט בנושא העקרוני של קביעת הקריטריונים האקדמיים להקמת מוסד כאמור.

ה. כפי שהובא אף בחוות דעת משרד המשפטים, הכרה במוסד כאוניברסיטה משליכה על התקצוב המוקצה לו. משכך, מובן כי עמדתה של ות"ת ככל שהדבר אמור בתקצוב למוסד היא עמדה מחייבת באשר, כאמור לעיל, הסמכות הבלעדית בענייני התקצוב של המוסדות להשכלה גבוהה ניתנה לות"ת. כך הדבר לא רק כלפי מל"ג יו"ש אלא גם כלפי המפקד הצבאי בבואו לבחון מתן אישור להחלטה של מל"ג יו"ש הכרוכה בתקצוב.

ו. החלטה:

1. בהמשך לאמור הוצגו לות"ת נתונים וניתוח ראשוני בנושא השוואת מערכת ההשכלה הגבוהה אל מול המערכת בארה"ב, בפרט בכל הקשור למחסור בסגל אקדמי בכיר, יחס סטודנטים-סגל והיעדר מסה קריטית ופיזור תשתיות מחקר מרכזיות, המשליכים בין היתר על הדיון בצורך בהקמה/הכרה באוניברסיטה נוספת במערכת ההשכלה הגבוהה, והיא מחליטה שלאור חשיבותו ומורכבותו של הנושא אין בידיה לעת עתה לשנות את האמור בהחלטת ות"ת מיום 5.7.2006, אשר התייחסה לחמש שנים קדימה, לפיה לא קיים בשלב זה צורך בהקמה/הכרה באוניברסיטה נוספת, וזאת עד להשלמת תהליך בחינה מעמיקה בנושא מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה כאמור בסעיף 2 להלן. כל זאת בפרט לאור התכנית הרב שנתית של מערכת ההשכלה הגבוהה לשנים תשע"א – תשע"ו, ודוחות הוועדות הבינלאומיות להערכת האיכות, אשר מלמדים באופן ברור על מחסור בחברי סגל במגוון התחומים במוסדות בכלל ובאוניברסיטאות בפרט, וכן על קושי ביצירת מסה קריטית והשגת תשתיות מחקר מרכזיות ראויות.

2. לאור כל זאת מחליטה ות"ת על תהליך לבחינת מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה וריבודה, ובפרט בשאלה האם המבנה הדיכוטומי הקיים של שני סוגי מוסדות ומספרם נותן מענה ראוי לצרכי המערכת, לרבות בחינת הצורך ברובד נוסף בין המכללות לאוניברסיטאות שייקרא "מרכזים אוניברסיטאיים", תוך התייחסות לכלל ההיבטים הרלוונטיים לנושא, לרבות התכנוניים, התקציביים והאקדמיים, כל זאת עד למאי 2013.

3. נוכח האמור ממליצה ות"ת על הארכת ההכרה במוסד כמרכז אוניברסיטאי מבלי לשנות את מעמדו הנוכחי, ובכפוף להמשך ההתחייבויות שניתנו ע"י המרכז האוניברסיטאי אריאל ומל"ג יו"ש לקראת ההכרה הזמנית שניתנה לו (הארכת ההכרה תהיה לפחות עד לאחר השלמת התהליך וקבלת החלטה בנושא כאמור בסעיף 2 לעיל).

תוצאות הצבעה:

5 בעד; 1 נגד; 1 נמנע

המועצה להשכלה גבוהה יהודה ושומרון

סיכום דיון והחלטות מל"ג יו"ש מיום 17.7.2012 בדבר הכרה קבועה כאוניברסיטה

למרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון.

כללי

החלטות מל"ג יו"ש המפורטות להלן התקבלו לאחר דיון ארוך וממצה בנושא, שארך כ- 3 וחצי שעות. חברי מל"ג יו"ש שנכחו בישיבה התייחסו, בין השאר, לנושאי ההחלטה שלהלן. בידי הנוכחים היו המסמכים הבאים, שהיוו בסיס לדיון:

- א. דו"ח ועדת המעקב מינואר 2012.
- ב. חוות הדעת של עו"ד רחל בן אורי מיום 15.7.2012, בענין חובת ההיוועצות של מל"ג יו"ש בות"ת, היקפה וההתייחסות להמלצותיה של ות"ת.
- ג. החלטות ות"ת בנושא מה 4.7.2012.
- ד. מכתב שר החינוך ויו"ר מל"ג, ח"כ גדעון סער, אל חברי מל"ג יו"ש מיום 15.7.2012.
- ה. מכתבי פרופ' מנואל טרכטנברג ונספחיםם לפרופ' עמוס אלטשולר וחברי מל"ג יו"ש, מתאריכים 15.7.2012 ו- 17.7.2012.
- ו. מכתב שר החינוך ויו"ר מל"ג, ח"כ גדעון סער, לחברי מל"ג יו"ש מה 17.7.2012.

החלטות

1. מל"ג יו"ש מאמצת את קביעת ועדת המעקב של המועצה להשכלה גבוהה יו"ש, בדבר המרכז האוניברסיטאי אריאל שבשומרון, לפיה היעדים והקריטריונים שהוצבו למרכז האוניברסיטאי אריאל ע"י מל"ג יו"ש לתקופת ההכרה הזמנית הושגו באופן מלא ואף מעבר לכך.
- מל"ג יו"ש מקבלת את הקביעה לפיה המרכז האוניברסיטאי באריאל מקיים מחקר ברמה גבוהה, במגוון תחומים, וביניהם תחומים ייחודים למוסד הזה (יישומיים), בסדרי גודל ההולמים אוניברסיטה, תוך הכשרה של תלמידים לתואר שלישי (שכרגע מקבלים תארים באוניברסיטאות הקיימות) והכשרת כח אדם עתידי מחקרי בכלל ולתעשיות עתירות ידע בפרט.
2. מל"ג יו"ש מאמצת את חוות דעתה של הוועצת המשפטית, עו"ד רחל בן-אורי, מיום 15.7.12, בכל הקשור לנושא חובת ההיוועצות בות"ת וההתייחסות להמלצותיה, חו"ד הקובעת, בין היתר, כי מל"ג יו"ש היא הגוף המוסמך להחליט ביחס למתן הכרה קבועה כאוניברסיטה למרכז האוניברסיטאי באריאל, וזאת לאחר ששמעה את המלצות ות"ת, התייחסה אליהן ונימקה את החלטתה.

התייחסות להחלטות והמלצות ות"ת מתאריך 4.7.2012

3. תמונה ביותר העובדה שות"ת אינה מזכירה כלל במסגרת שיקוליה את החלטה 3579 של ממשלת ישראל מיום 2.5.2005 בה נקבע בין היתר כי: "הממשלה רואה חשיבות לאומית בהסבת המכללה האקדמית יהודה ושומרון באריאל לאוניברסיטה, כמנוף לחיזוק מערכת ההשכלה הגבוהה באזור".
4. בהחלטת ות"ת אין התייחסות כל שהיא לדו"ח המסכם של ועדת המעקב מינואר 2012 ומסקנותיו, שהוגשו לות"ת לצורך קבלת חוות דעתה עוד בפברואר 2012.
החלטת ות"ת אינה כוללת הסתייגות כל שהיא מקביעות וממצאי הדוח המסכם של ועדת המעקב, לפיהן, מהבחינה האקדמית/מחקרית המרכז באריאל מתפקד כאוניברסיטה לכל דבר וענין, וראוי להכרה קבועה כאוניברסיטה.
5. בהתייחס לקביעת ות"ת לפיה יש צורך בקביעת קריטריונים / כללים לצורך הכרה במוסד כאוניברסיטה בטרם ניגשים לבדיקת מוסד בודד, יש לציין כי מאז חקיקת חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח – 1958, ועד עצם היום הזה נמנעו מל"ג וות"ת מלקבוע כללים כפי שנדרש בחוק, ואף על פי כן הוקמו במשך שנים, לאחר חקיקת חוק המל"ג, אוניברסיטאות נוספות בארץ.
נסיונות שנעשו במסגרת מל"ג / ות"ת לקבוע קריטריונים / כללים להכרה במוסד להשכלה גבוהה כאוניברסיטה, כמתחייב מחוק המל"ג, עלו בתוהו.
6. לנוכח העדר כללים, נאלצה ועדת המעקב, שחבריה הם ששה מדענים בכירים מ 6 האוניברסיטאות המובילות בארץ, לקבוע אמות מידה בהן היה על המרכז האוניברסיטאי באריאל לעמוד לצורך ההכרה הזמנית כאוניברסיטה וכן כללים בהם היה על המרכז האוניברסיטאי לעמוד לצורך הכרה קבועה כאוניברסיטה.
מאז 2006 ועד 2012 הובאו כללים אלה לידיעת ות"ת במסגרת דוחות ביניים של הועדה, וות"ת מעולם לא הסתייגה מכללים אלו.
בהקשר זה יש לציין כי במהלך כל השנים הללו פעלה מל"ג יו"ש בשקיפות מלאה כלפי ות"ת בכל הקשור לנושאי ותהליכי הבדיקה של הסבת המכללה האקדמית יו"ש לאוניברסיטה.
7. קשה לתת משקל משמעותי להחלטת ות"ת על התחלת תהליך לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה, דווקא עכשיו, אחד עשר יום לפני תום תקופת ההכרה הזמנית כאוניברסיטה של המרכז באריאל.
8. מאז החלטת הממשלה מס. 3579 ממאי 2005 ניתנו הצהרות רבות על הרצון לבחון את מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה. "ועדת גרוסמן" שהוקמה לצורך כך, קבעה, בשנת 2006, שב- 5 שנים הקרובות (דהיינו עד 2011) אין מקום להקים אוניברסיטה נוספת "מהדגם הקיים", אך למרות הבטחתה, לא פרסמה עד היום את הנימוקים למסקנתה זו.
יתרה מזאת. "ועדת גרוסמן", שהייתה מורכבת מבכירים במערכת ההשכלה הגבוהה, המליצה, לאחר שנה של עבודה ובדיקה להקים דגם חדש של "מכללות אוניברסיטאיות" וכן הציעה קריטריונים / כללים להכרה זו. ות"ת אישרה המלצות אלה אולם המועצה להשכלה גבוהה (ישראל) דחתה המלצה זו ושוב לא נקבעו כללים וקריטריונים להקמת והכרה במוסדות אוניברסיטאיים.
9. לסיכום: נסיון העבר מראה בבירור שמל"ג לא קבעה כללים / קריטריונים להכרה במוסדות אוניברסיטאיים, גם לאחר שנבדקו מקצועית. לפיכך לא ניתן לתת משקל רב להחלטת ות"ת על

תהליך "לבחנית מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה.....תוך התייחסות לכלל ההיבטים הרלוונטיים לנושא, לרבות התיכנוניים, התקציביים והאקדמיים, כל זאת עד למאי 2013".

10. ות"ת הייתה מודעת לכך שההכרה הזמנית של המרכז תסתיים ביולי 2012, ואת דו"ח ועדת המעקב קיבלה ממלי"ג יו"ש בפברואר 2012, לצורך הגשת חוות דעתה במסגרת סמכויותיה.

למרות זאת, משנת 2007 ועד עצם היום הזה, לא נעשה על ידה כל מאמץ לערוך בחינה שכזו, עם קשר או ללא קשר למלי"ג יו"ש האחראית על נושא זה באזור יו"ש, ועל ההכרה במוסדות להשכלה גבוהה ביו"ש.

11. למלי"ג יו"ש לא ידוע על "עבודת מטה מקיפה" בנושא מבנה מערכת ההשכלה הגבוהה שנעשתה בשנתיים האחרונות בות"ת, ומכל מקום לא הוצגו כל תוצאות ומסקנות עבודה או בדיקה שכזו.

12. לאור פנייתו של שר החינוך ליו"ר מלי"ג יו"ש במכתבו אליו מיום 15.7.2012, והאמור בו לגבי מכתבו של שר האוצר מיום 15.7.2012, מתייטר הצורך להתייחס לנושא התקציבי, באשר שר האוצר הבהיר במכתבו כי אם יוכר המרכז האוניברסיטאי באריאל על ידי הגורמים המוסמכים כאוניברסיטה, ייתן ע"י האוצר תקציב תוספתי בתוואי עולה ומדורג.

הבהרה זו שהינה על דעת שני השרים, יש בה מענה לטענה לפיה, הקמת אוניברסיטה שמינית תפגע בתקציב אוניברסיטאות המחקר הקיימות.

התייחסות למכתבי פרופ' טרכטנברג מתאריכים 15.7.2012 ו- 17.7.12

13. מלי"ג יו"ש קיבלה את מכתביו של פרופסור מנאל טרכטנברג מתאריכים 15.7.12 ו 17.7.12 על נספחיהם, ומציינת כי מכתבים אלה אינם חלק מהחלטת ות"ת מיום 4.7.12 (החלטה מס' ע"ב/76 בעניין ההכרה במרכז האוניברסיטאי אריאל שבשומרון), והינם, לכל היותר, עמדתו האישית של פרופ' טרכטנברג.

למעלה מן הצורך, דנה מלי"ג יו"ש במהלך הישיבה גם בקביעותיו של פרופ' טרכטנברג ומצאה לנכון לדחות אותן לגופן.

א. מלי"ג יו"ש היא הסמכות הקובעת בנושאי תכנון בשטחי יו"ש. אשר על כן, אין ממש בקביעתו של פרופ' טרכטנברג לפיה לא ראוי כי השאלה העקרונית והמהותית ביותר הכוללת תנאים להכרה במוסד כ"אוניברסיטה" תידון ותוכרע במסגרת מלי"ג יו"ש. במיוחד לאור העובדה כי מלי"ג ישראל טרם מצאה לנכון לקבוע כללים בעניין זה מאז חקיקת חוק המועצה להשכלה גבוהה בשנת 1958 ועד עצם היום הזה, ולמרות זאת, הוקמו מאז אוניברסיטאות נוספות, ללא שהיו כללים שנקבעו לשם כך.

ב. מלי"ג יו"ש דוחה את הטענה לפיה הקמה של אוניברסיטה נוספת תפגע במערכת ההשכלה הגבוהה בארץ ואין לה אלא לאמץ את האמור במכתבו של כבוד שר החינוך ויו"ר מלי"ג, מר גדעון סער מיום 17.7.12 לפיו:

"הקמה של אוניברסיטה נוספת, לא רק שלא תיפגע במאמץ הלאומי להחזיר חוקרים ומוחות ישראלים ארצה, אלא להפך, הקמה של אוניברסיטה נוספת, תגביר את התחרות, תאגור את האוניברסיטאות הקיימות, תחזק את היכולת להשיב חוקרים ארצה ותגדיל את מספר החוקרים המועסקים בכלל המערכת".

ג. מל"ג יו"ש דוחה מכל וכל את הטענה שהועלתה ע"י פרופ' טרכטנברג, לגבי מעמדה וכשירותה של ועדת המעקב. (הטענה בדבר קיומו לכאורה של ניגוד עניינים).

ועדת המעקב הוקמה בשנת 2005 לאור פנייתה של שרת החינוך דאז, הגב' לימור ליבנת, אל יושב ראש מל"ג יו"ש, פרופ' אלטשולר. הרכב ועדה זו הובא לידיעת ות"ת מיד עם הקמתה. ועדה זו ערכה מספר דוחות מטעמה והגישה אותם לות"ת, במהלך התקופה משנת 2006 ועד תחילת 2012, כאשר עד לסמוך לשיבת מל"ג יו"ש שהתקיימה ביום 17.7.12, (פחות מיומיים) לא הועלתה טענה או הסתייגות כלשהיא בקשר למעמדה של הועדה, הרכבה וסמכויותיה, כמו גם ביחס לקריטריונים שנקבעו על ידה. העובדה שהטענה המועלת כנגד ועדה זו, הרכבה, כשירותה וסמכויותיה, נשמעת לראשונה פחות מ-48 שעות לפני קיום הישיבה וקבלת החלטתה בנושא, הינה תמונה בלשון המעטה.

מכל מקום, טענה זו לא הועלתה ע"י הות"ת, לא בהחלטתה מיום 4.7.12, ואף לא אי פעם בעבר.

ד. כל השגותיו של פרופ' טרכטנברג על מסקנותיה של ועדת המעקב בתחום האקדמי, מהוות חריגה מנושאי התכנון והתקצוב, עליהן אחראית ות"ת.

ה. מסקנתו הסופית והנחרצת של פרופ' טרכטנברג לפיה, הוספה של עוד אוניברסיטת מחקר בשלב זה תגרום לנזק למערכת ההשכלה הגבוהה ותפגע ותסכל את המאמץ לשיקום המערכת, אינה תואמת את החלטתה של ות"ת עצמה מיום 4.7.12, אשר קבעה כי דרוש לה פרק זמן של שנה נוספת כדי לבצע תהליך לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה בארץ.

המשמעות של אימוץ החלטות ות"ת מיום 4.7.2012 לגבי המרכז האוניברסיטאי באריאל.

14. לאחר תהליך ארוך שנמשך שבע שנים, לרבות החלטת ממשלה ואישור מפקד האיזור, ועמידה בכל הכללים והיעדים שהוגדרו ואף למעלה מהם ולאור המלצות ועדת המעקב מינואר 2012, נוצרה הסתמכות אצל כל הנוגעים בדבר, לפיה התהליך להכרה הקבועה יושלם בשלב זה.

15. תהליך השדרוג והפיכתו של המרכז באריאל לאוניברסיטה, הינו תהליך ארוך שנים שתחילתו בהחלטת הממשלה בשנת 2005, כאשר בשנים אלה הושקעו ע"י המרכז האוניברסיטאי באריאל ועל ידי סגל המרצים / החוקרים מאמצים ומשאבים רבים ביותר כמתחייב מדרישות ועדות ההערכה והמעקב.

כיוון שעברו 7 שנים מאז, ומשנקבע שהמרכז מתפקד כאוניברסיטה לכל דבר וענין, הענות להמלצות ות"ת תגרום לנזק בלתי הפיך למרכז, לסגל ולסטודנטים, נזק בל ישוער, לרבות עזיבת סגל מצטיין קיים לאוניברסיטאות אחרות, מניעת שיבת אנשי סגל בכירים חדשים מחו"ל שתכננו להצטרף למרכז לאחר שהתפרסם הדוח הסופי של ועדת המעקב בינואר 2012, ופגיעה בסטודנטים הלומדים ובמועמדים שהחליטו והמעוניינים להצטרף.

16. יתרה מזו, למרכז נגרמים נזקים עצומים בהתמשכות המצב הקיים. דוגמה לכך הם עשרות דוקטורנטים המבצעים את מחקריהם במרכז באריאל, עם מנחים מהמרכז באריאל ובמעבדות שבמרכז באריאל, ואף מקבלים מלגת קיום מהמרכז, כאשר המימון עבורם מות"ת משולם בפועל לאוניברסיטת מחקר אחרת בה הם רשומים, המעניקה להם את התואר. כל זאת בעקבות התחייבות שלקח על עצמו המרכז באריאל, לבקשתו של יו"ר ות"ת, פרופ' טרכטנברג, שלא להסמיק דוקטורנטים חדשים נוספים בתקופת ההכרה הזמנית, על אף שמבחינת מעמדו האקדמי הוא רשאי לעשות כן.

החלטה:

לאור כל האמור לעיל, ולאחר מתן משקל ראוי ומתאים לכל הטענות, העובדות הנימוקים והטיעונים שעלו בדיון, לרבות החלטת ות"ת מיום 4.7.2012, מחליטה מל"ג יו"ש לקבל את המלצת ועדת המעקב, ולהעניק למרכז האוניברסיטאי באריאל הכרה מלאה וקבועה כאוניברסיטה, בהתאם לסמכותה לפי סעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח-1958.

תוצאות ההצבעה: 11 בעד, 2 נגד, אין נמנעים.